HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

במיני מתיקה. עסקינן שכולן מיני מתיקת קדירה אבל מין אחר אין מצטרף ומתניתין לא מפליג: **דוגמת נחירה.** מעט למר שהוא כמין דוגמת שמרלאה הלבע לבע"ה כזה תחפון או כזה והוא כדי ליתן בחירה של קנה של גרדי ושיעורה מועט: **נשרוש.** ומתני' בשאין שרויין והבא לשרות אינו שורה פחות מכדי בגד קטן: **אנפטרין.** מקוס: **הוסיפו עליהם.** לענין שביעית: **החלביצין.** לטרו"ן: **והלעוניו.** לענה: **לבריחת.** גפרית: **שיש לו עיקר.** שנשרש בארץ. ולפי דעתי תורגמתא דגרסינן בתמס' ע"ז[ז] דבר שאין לו שורש (ב) הוא כמו זה ולא כמו שמפרשין אותו פיוט"ר: **שלוף דוק.** לא איתפרש אבל כך שמו: **ברמלא דפרזלא.** פוריידו"ר של ברזל: **מתני' פלפלת כל שהוא.** ואינו פלפל שלנו. וכגמרא מפרש כל שהוא למאי חזי: **בשמים כל שהו.** לריח טוב: **מיני מתכות כל שהו.** לאוו לדרבן קטן: **שמלייעין אותו לרפואה** ל"ג: **מקק ספרים.** אכילת תולעת אוכלת הספרים ומרקבן ושמו מקק: **שמלייעין אותן לגונן.** שכל דבר קדש טעון גניזה: **מאומה.** אלמא אחשביה קרא לאיסורא. והא דתנן (לעיל דף עה:) כל שאינו כשר להניע כו' ואוקימנא למעוטי עני אשירה לא כר' יהודה: **גמ' לנחתא.** כאב חלי הראש: **ריח רע.** שמעשנין בהן חולין ומינוקות כגון חלטית להבריח מעליו מזיקין: **ארגמן.** לצבע שצובעין בו ארגמן וטעמא לא איתפרש. ול"נ שגם הוא ראוי להריח: **בשום הוורד.** עלה של וורד בחור אחת: **מיני מתכות כל שהו.** מתני' היא: **הרי עלי ברזל.** לבדק הבית: **לגיאת עורב.** טבלאות של אמה (ג) היו עושין והן חדין בסכין סביבותיהם ומסמרין חדין בכוחן ומחפין בהן גגו של היכל למנוע את העורבים מלישב: **ממעה כסף.** נחשת שוה מעה כסף: **לגורא.** מזלג קטן (ד) [בעין] שטוין בו זהב ולבדק הבית למאי חזי: **שמחטטין בו פתילות.** ומנקביו(ה) לאשיהן לעדויי מושכן. מוקי"ל בלע"ז: **מקק דסיפרי אכל דשירא.** כל אלו תולעים הן שבכל מין ומין וחלוקין בשמותיהם תכף איילא פה הה: **גולגו סכנתא.** לאוכלן: **קוליס יש בחאיס.** היה תולעת יושב ונוקב בגרונו ודומה שהוא קוץ: **קטליה פה לדין.** הרגו פה לדין: **מתני' רולין.** מוכרי בשמים לקישוטי נשים ויש להן קופות קטנות לצרורות בשמים: **אינו חייב אלא חטאת אחת.** דכולה חדא הוראה היא: **פחות מכגרוגרת.** דאע"ג דכל האוכלין שיעורן כגרוגרת הני כיון דלזריעה קיימי בפחות מכגרוגרת נמי מיחייב:

זרע

במיני מתיקה שנו הואיל וראויין למתק הקדירה. טעמא דחזו למתק את הקדירה הא לאו הכי לא הכא נמי חזו למתק: קליפי אגוזין וקליפי רמונים סטים ופואה כדי לצבוע בגד קטן: ורמינהי [ו] המוציא סממנים שרויין כדי לצבוע בהן דוגמא לאירא (הא איתמר עלה) אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לפי שאין אדם טורח לשרות סממנים לצבוע בהן דוגמא לאירא: [א]מי רגלים: תנא מי רגלים עד בן [ח] מ' יום: נתר: [ט]תנא נתר אלכסנדרית ולא נתר אנפנטרין: בורית: אמר רב יהודה זה חול והתניא הבורית והחול אלא מאי בורית כבריתא מיתיבי הוסיפו עליהן החלביצין והלעינון והבורית והאהל ואי ס"ד כבריתא כבריתא מי איתא בשביעית [י](והתנן) [יא]זה הכלל כל שיש לו עיקר יש לו שביעית ושאין לו עיקר אין לו שביעית אלא מאי בורית אהלא והתניא והבורית ואהלא (אלא) תרי גווני אהלא: קימוליא: אמר רב יהודה שלוף דוק: אשלג [יב]אמר שמואל שאילתינהו לכל נחותי ימא ואמרו לי שונאאנה [יג]שמיה ומשתכח בנוקבא דמרגניתא ומפקי ליה ברמצא דפרזלא: **מתני'** [יד]פלפלת כל שהוא ועטרן כל שהוא מיני בשמים ומיני מתכות כל שהן מאבני המזבח ומעפר המזבח מקק ספרים ומקק מטפחותיהם כל שהוא שמצניעין אותן לגונזן [טו]רבי יהודה אומר אף המוציא משמשי ע"ז כל שהוא שנאמר [ו]ולא ידבק בידך מאומה מן החרם: **גמ'** פלפלת כל שהוא למאי חזיא לריח הפה: עיטרן כל שהוא: למאי חזיא לצילחתא: מיני בשמים כל שהן: ת"ר [ג]המוציא ריח רע כל שהוא שמן טוב כל שהוא ארגמן כל שהוא [טז]ובתולת הוורד אחת: מיני מתכות כל שהן: למאי חזו תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר שכן ראוי לעשות ממנה דרבן קטן [יז]ת"ר האומר הרי עלי ברזל אחרים אומרים [ד]לא יפחות מאמה על אמה למאי חזיא אמר רב יוסף לכלייא עורב ואיכא דאמרי אחרים אומרים לא יפחות מכלייא עורב וכמה אמר רב יוסף אמה על אמה [יח]נחשת לא יפחות ממעה כסף [יט]תניא רבי אליעזר אומר לא יפחות מצינורא קטנה של נחשת למאי חזיא אמר אביי [כ]שמחטטין בה את הפתילות ומקנחין הנרות: מקק ספרים ומקק מטפחת: א"ר יהודה מקק דסיפרי תכך דשיראי ואילא דעינבי ופה דתאני והה דרימוני כולהו סכנתא ההוא תלמידא דהוה יתיב קמיה דר' יוחנן הוה קאכיל תאיני אמר ליה רבי קוצין יש בתאנים א"ל קטליה פה לדין: **מתני'** [כא]המוציא קופת הרוכלין אף על פי שיש בה מינין הרבה אינו חייב אלא חטאת אחת [כב]זרעוני גינה פחות מכגרוגרת ר' יהודה בן בתירה אומר חמשה

זרע

כהעלמות הרבה ויהא חייב על כל אחת ואחת קמ"ל פי' דס"ד דמינים מחלקין כדא"ר יהושע תמחויין מחלקין(כג) ומיהו ה"ל להזכיר ר' יהושע:

אם

הואיל וראויין למתק הקדירה. הואיל וממתיקין הוה ליה למימר כדפי' בסוף כלל גדול (דף עו. ופס) וא"ת היכי מיירי אי בנותן טעם אפילו שאר מינין נמי ואי אין בהם נותן טעם אפי' מיני מתיקה נמי וי"ל דאפילו ביש בהן נותן טעם שרי בשאר מינין דנותן טעם לפגם הוא.[א] ר"י: **מי רגלים בן מ' יום.** אין גירסא זו נכונה דמשמע של קטן בן מ' יוס ובגמרא פרק האשה (דף סב.) גבי ז' סממנין מעבירין קמני כל הני דהכא [ב]ומי רגלים וקא בעי התם בגמרא(ג) דילד או מזקן ואית דגרסי של מ' יוס ואין נראה דהתם נמי תניא ומי רגלים שהחמילו וכמה חימולן שלשה ימים[ג] ונראה כספרים דגרסי עד מ' יוס דמנ' ימים[ד] עד מ' מעבירין אותם על הכתם אבל תוך ג' ולאחר מ' אין מעבירין: **בורית זה החול.** ואע"ג דבפ' המוציא (לעיל פ:) יהיב בחול שיעורא אחרינא כדי ליתן על פי כף של סיד אומר רבינו מאיר דהתם מיירי בחול שנותנין בסיד אבל הכא איירי בחול שמלבנין בו את הבגדים ולספרים דגרסי הכא בורית זה אהלא אתי שפיר: **תרי גווני אהלא.** ולעיל דלא שני תרי גווני אהלא(ה) לגירסא אחרת תרי גווני אהלא) משום דקיס ליה דליכא בהו תרי גווני[ו] ויש ספרים דגרסי לעיל מאי בורית אהלא ולפי זה אתי שפיר דה"ק לעולם כדאמר מעיקרא דבורית זה אהלא ותרי גווני אהלא:

לא יפחות ממעה בכסף. תימה לר"י[ז] דלא יפחות מפרוטה הוה ליה למימר כי היכי דתניא בפרק בתרא דמנחות (דף קו:) הרי עלי הרב לא יפחות מדינר והרב כסף לא יפחות מדינר כסף:

מכליא עורב. בעורב בערך כל פי' דבמקדש ראשון מפני רוב קדושה שהיתה בו לא הוה צריך כליא עורב וליתא דבפ"ק דמועד קטן (דף טו.) מוכח בהדיא שהיה במקדש ראשון כליא [ח] עורב: **המוציא** קופת הרוכלין **אע"פ שיש בה מינין הרבה אינו חייב אלא אחת.** תימה דמאי קמ"ל פשיטא דאפילו בהוליא וחזר והוליא אינו חייב אלא אחת כמו בקלר וחזר וקלר כ"ש[ד] בבת אחת ואפילו רב יוסף דמחייב אליבא דר' אליעזר בקלר וחזר וקלר בפרק אמרו לו [ט] (יומא דף טו.) בהוצאה אחת פשיטא דפטור ותירץ ר"ת דמיירי כגון שנודע לו על מין זה ונתכפר וחזר ונודע לו על מין אחר אפ"ה פטור דהוי הכל כמו דבר אחד ואע"ג דבפרק המניח (לקמן לג.) תניא ואם היה כלי צריך לו חייב אף על הכלי ומוקי לה רב אשי שגגה בזה ובזה ונודע לו וחזר ונודע לו ובפלוגתא דרבי יוחנן ור"ל דוקא בכלי ואוכלים שבתוכו מחלקין ידיעות אבל באוכלין בתוך הכלי אפילו בכפרות אין מחלקות ור"י מצא בירושלמי אילו הוליא והוליא כלום הוא חייב אלא אחת לא נצרכה אלא לר"ת אלא תאמר מינים הרבה יעשו

מי רגלים בן מ' יום. אין גירסא זו נכונה דמשמע של קטן בן מ' יוס ובגמרא פרק האשה (דף סב.) גבי ז' סממנין מעבירין קמני כל הני דהכא [ב]ומי רגלים וקא בעי התם בגמרא(ג) דילד או מזקן ואית דגרסי של מ' יוס ואין נראה דהתם נמי תניא ומי רגלים שהחמילו וכמה חימולן שלשה ימים[ג] ונראה כספרים דגרסי עד מ' יוס דמנ' ימים[ד] עד מ' מעבירין אותם על הכתם אבל תוך ג' ולאחר מ' אין מעבירין: **בורית זה החול.** ואע"ג דבפ' המוציא (לעיל פ:) יהיב בחול שיעורא אחרינא כדי ליתן על פי כף של סיד אומר רבינו מאיר דהתם מיירי בחול שנותנין בסיד אבל הכא איירי בחול שמלבנין בו את הבגדים ולספרים דגרסי הכא בורית זה אהלא אתי שפיר: **תרי גווני אהלא.** ולעיל דלא שני תרי גווני אהלא(ה) לגירסא אחרת תרי גווני אהלא) משום דקיס ליה דליכא בהו תרי גווני[ו] ויש ספרים דגרסי לעיל מאי בורית אהלא ולפי זה אתי שפיר דה"ק לעולם כדאמר מעיקרא דבורית זה אהלא ותרי גווני אהלא:

לא יפחות ממעה בכסף. תימה לר"י[ז] דלא יפחות מפרוטה הוה ליה למימר כי היכי דתניא בפרק בתרא דמנחות (דף קו:) הרי עלי הרב לא יפחות מדינר והרב כסף לא יפחות מדינר כסף:

מכליא עורב. בעורב בערך כל פי' דבמקדש ראשון מפני רוב קדושה שהיתה בו לא הוה צריך כליא עורב וליתא דבפ"ק דמועד קטן (דף טו.) מוכח בהדיא שהיה במקדש ראשון כליא [ח] עורב: **המוציא** קופת הרוכלין **אע"פ שיש בה מינין הרבה אינו חייב אלא אחת.** תימה דמאי קמ"ל פשיטא דאפילו בהוליא וחזר והוליא אינו חייב אלא אחת כמו בקלר וחזר וקלר כ"ש[ד] בבת אחת ואפילו רב יוסף דמחייב אליבא דר' אליעזר בקלר וחזר וקלר בפרק אמרו לו [ט] (יומא דף טו.) בהוצאה אחת פשיטא דפטור ותירץ ר"ת דמיירי כגון שנודע לו על מין זה ונתכפר וחזר ונודע לו על מין אחר אפ"ה פטור דהוי הכל כמו דבר אחד ואע"ג דבפרק המניח (לקמן לג.) תניא ואם היה כלי צריך לו חייב אף על הכלי ומוקי לה רב אשי שגגה בזה ובזה ונודע לו וחזר ונודע לו ובפלוגתא דרבי יוחנן ור"ל דוקא בכלי ואוכלים שבתוכו מחלקין ידיעות אבל באוכלין בתוך הכלי אפילו בכפרות אין מחלקות ור"י מצא בירושלמי אילו הוליא והוליא כלום הוא חייב אלא אחת לא נצרכה אלא לר"ת אלא תאמר מינים הרבה יעשו

מסורת הש"ס

(א) לעיל עט., ב) נדה סב. ע"ש, ג) [ל"ל והתניא], ד) ע"ז יד. נדה סב., ה) נדה סב., ו) [גי' הערוך ערך אלב אלבא ובנדה סב. איתא אשלגא], ז) [עי' תוס' לקמן לד. ד"ה את הסמן], ח) [פי' שוטן סמוס וכיכיר הלי גאון היה שוטה מלמד גפן לצובע כמין וורד וקורין אותו וורד. ערוך ע' ערך בחולן, ט) מנחות קז. ע"ש, י) [מנחות קו:], כ) [שם קז., ופס איתא ר"א בן יעקב], ל) [גי' הערוך שמוסיף ועי' בילה לב:], מ) לעיל עט., נ) ד' יד. ותני גווגא תורלינ' ניגוו, ס) ל"ל ומקנכין, ע) [דף סג.], פ) רש"ל מ"ז ועי' מהרש"א, צ) [ובערכין ו. ד"ס כגון כו' כתבו יפוש נכון ע"ש וכ"כ במנחות קז. ד"ה כלי], ק) [ל"ל כרימות], ר) ומיהו היה לו לחזיר ר' יהושע אלא ר"ל ר"א דמקייב אמולדה במקום אב רש"ל,

הגהות הב"ח

(א) נב"מ מי רגלים עד מ' יום כל"ל ותיבת בן נמחק: (ב) רש"י ד"ה שיש לו עיקר וכי' אאין לו עיקר הוא כמו: (ג) ד"ה בכלים עורב של אמה על אמה הי': (ד) ד"ה נטולת מזלב קטן הס"ד ואח"כ מ"ס שמוחסין בו פתילות ומקנחין ראשיהן כל"ל ותיבות שטוין בו הבא לבדק בנים לאמאי חזי נמחק:

מוסף תוספות

א. כיון דאין טעמן שוה. תוס' הלא"ש. ב. וקא חשיב נמי. תוס' הלא"ש. ג. [ו]משמע דהיינו מי רגלים דהכא דכל סוגיא דהכא איתא נמי התם. תוס' הלא"ש. ד. ואילך היינו אחר שהחמיצו. תוס' הלא"ש. ה. שמלבנים את הבגדים. תוס' הלא"ש. ו. למה לא שיערו בנחושת עצמו. ריטב"א. ז. מוציא במינים הרבה. תוס' הלא"ש.

רבינו חננאל

איירא. ונקרא עירא. בלשון ארמי אודדה. והוא כמין מוך, חתיכה קטנה מן הצמר או מן הפשתן, או מן צמר של גפנים שאורגין אותן בתוך מטפחות ספג, כמו מילת, נקראת בלשון ישמעאל כמל והרבה צובעין אותן. **צלילתא** בלשון ישמעאל א'ל[ז]שקיקה. **פתילת הוורד.** שעושין מצמר גפן צבוע בעין ורד. וקורין אותו וורד, וכן אמרו [כתובות עד] לעינין יצאת וראשה פרועה וטווה בשוק, בטווה וורד כנגד פניה. ובלשון פרס נקרא גולגון, נודע בבבל. מקק **סופרים.** רקבונית של ספרים, ותולעת הנולד ממנו נקרא מקק. ותולעת הנולד (ממנו) ממשי נקרא תכך. והנולד מן הענבים נקרא אלא, ושל תאנים פה, ושל רמונים חח.

עין משפט נר מצוה

לח א מיי' פי"ח מהל' שבת הלכה ח:
לו ב ג שם הלכה ה:
לז ד מיי' פי"ג מהלכות ערכין הלכה ט:
לח ה מיי' פי"ח מהל' שבת הלכה כח:
לט ו שם הלכה ו:

תורה אור השלם

1 וְלֹא יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם לְמַעַן יָשׁוּב יְיָ מֵחֲרוֹן אַפּוֹ וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים וְרִחַמְךָ וְהִרְבֶּךָ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ:
דברים יג יח

לעזי רש"י

לטרו"ן [לייטרו"ן]. מרור ניגוו.
פיוג"א [פי"ן]. אורן.
פורייידו"ר. מקדח.
מוקיי"ר. למחוט (נר).

מוסף רש"י

במיני מתיקה שנו. שכולן טעמן ממתק ומשום הכי מצטרפין לטעמן שוה לממתק בהן הקדירה (ע"ז ט:). **לצבוע בהן דוגמא לאירא.** כלומר מעט כמין שמלאין לדוגמת לומר רולה אתה בזה, והוא כשיעור שלריך לאירא של גדלי לסמוס פי קנה שפקעת הערב נמוכה בו (לעיל עט:). **לפי שאין אדם טורח.** ואם כא לשרותה שורה כדי פי סכנה (שם). **כל שיש לו עיקר.** שוש שממנו חי, וגפנים קרקע בעלמא הוא (נדה סב:). **וכל שאין לו עיקר.** לאתקיים באתר ביומות הגאמים, כגון קישותין ודילועין וכיולא בהן (ע"ז יד:). **אין לו שביעית.** ומותר לעשות מהן סחורה ואינו מלוה לאפקינן (שם). **לבלייא עורב.** מסמרות חדין מוחכין בראש גג הסיכל לכלות העוכין שלא יפגו עליו (מנחות קו:). שהיו מניחין טבלאות של ברזל אמה על אמה ובהן מסמרות גבוהין אמה קטנין ומחפין בהן ראש הגג של היכל לגרש את העורבין, ל"א כליא עורב מוגע העורבים כמו (תהלים מ) לא תכלה רחמיך (ערבין ו:). **לא יפחות ממעה כסף.** משוה מעה כסף, דמייתי מתוקת שוה מעה כסף (מנחות קו:). **שמחטטין בהן את הפתילות.** מפילין ראש הפתילה כשהוא שרוף, ומלגע"ז ממוקי"ל (שם קז:). ומקנחין הנרות. של מנורה מלאכה שבתוכה (שם). **ר' יהודה בו בתירא אומר חמשה.** גרעינין (לעיל עט:).

רב נסים גאון

האומר הרי עלי ברזל לא יפחות מאמה על אמה למאי חזי אמר רב יוסף לבלה עורב. המצאנו במסכת מידות בפרק ד', ההיכל מאה על מאה ועל רום אמה. האותה שש אמות וגובהו ארבעים אמה, אמה כיור, ואמתים [ביתן] דילפה, אמה תיקרה, ואמה מעזיבה, וג' אמות מעקה, ואמה כלה עורב. ר' יהודה אומר לא היתה כלה עורב עולה מן המידה, אלא ד' אמות עולה היה מעקה. וכגון זה במנחות (דף קז) בפרק הרי עלי עשרון.